

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ ELM VƏ TƏHSİL NAZİRLİYİ
BAKİ DÖVLƏT UNİVERSİTETİ

**Azər Cəfərov, Teymur Nizamzadə,
Ləman Həsənəliyeva, Leyli Kərimova**

**AZƏRBAYCANDA MƏSKUNLAŞMA
VƏ ŞƏHƏRSALMANIN TARİXİ**

(Dərs vəsaiti)

*Bakı Dövlət Universiteti Elmi Şurasının
29 dekabr 2023-cü il tarixli iclasının
qərarı ilə (protokol № 12) dərs vəsaiti
kimi nəşr hüququ verilmişdir.*

**Azərbaycan Respublikası
Prezidentinin İşlər İdarəsi
PREZİDENT KİTABXANASI**

BAKİ – BDU – 2024

- 33660 -

199

Elmi redaktor: **Vidadi Umudlu**, AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun "Azərbaycanın yeni tarixi" şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, Dövlət Mükafatı laureatı

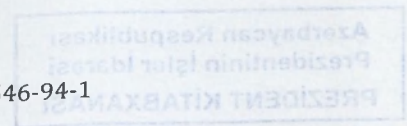
Rəyçilər: **Azad Rzayev**, Bakı Dövlət Universitetinin "Azərbaycan tarixi (humanitar fakültələr) kafedrasının müdiri, dosent

Əzizağa Ələkbərov, AMEA A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun "Beynəlxalq münasibətlər və diaspor tarixi" şöbəsinin aparıcı elmi işçisi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru, dosent

A.Cəfərov, T.Nizamzadə, L.Həsənəliyeva, L.Kərimova. Azərbaycanca məskunlaşma və şəhərsalmanın tarixi. Dərs vəsaiti. – Bakı: Bakı Dövlət Universiteti, 2024, – 172 s.

Dərs vəsaitində qədimlərdən başlayaraq, müasir dövrə kimi Azərbaycanda əhali məskunlaşmasının və şəhərsalmanın tarixi haqqında məlumat verilir. Kitab Bakı Dövlət Universitetinin "Yerquruluşu və daşınmaz əmlakın kadastrı" və "Şəhər kadastrı" ixtisası üzrə təhsil alan bakalavr və magistr, həmçinin geniş oxucu auditoriyası üçün nəzərdə tutulmuşdur.

ISBN: 978-9952-546-94-1

© Bakı Dövlət Universiteti, 2024

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ	5
I FƏSİL. AZƏRBAYCANIN TƏBİİ ŞƏRAİTİ, MƏSKUNLAŞMA VƏ ŞƏHƏRSALMA İLƏ BAĞLI TƏDQİQATLARIN QISA XÜLASƏSİ	8
§ 1. Azərbaycanın təbii şəraiti	8
§ 2. Əhali məskunlaşması və şəhərsalma ilə bağlı müasir tədqiqatların xülasəsi	13
II FƏSİL. AZƏRBAYCANIN PALEOCOĞRAFİ ŞƏRAİTİ VƏ İLK İNSAN MƏSKƏNLƏRİNİN YARANMASI	19
§ 3. Daş dövründə Azərbaycanın təbii şəraiti	19
§ 4. İlk insan məskənlərinin ortaya çıxması	24
§ 5. Mezolit, neolit və eneolit dövrünün insan məskənləri	26
§ 6. Tunc dövründə yaşayış məskənlərinin quruluşunda dəyişikliklər	30
III FƏSİL. QƏDİM CƏMİYYƏTLƏRDƏ YAŞAYIŞ MƏSKƏNLƏRİNİN FORMALAŞMASI	35
§ 8. Dəmir dövrü və şəhər yaşayış məskənlərinin ortaya çıxması	35
§ 9. Atropatena və Albaniyada şəhərsalma və memarlıq mədəniyyətinin inkişafı	39
IV FƏSİL. FEODALİZM DÖVRÜNDƏ AZƏRBAYCANDA MƏSKUNLAŞMA VƏ ŞƏHƏRLƏRİN VƏZİYYƏTİ	49
§ 10. Ərəb istilaları ərəfəsində (III-VII əsrlər) məskunlaşmanın vəziyyəti və şəhərsalma mədəniyyətinin inkişafı	49
§ 11. Xilafət dövründə şəhərsalmada İslam mədəniyyəti elementlərinin tətbiqi	59
§ 12. VII əsrin ikinci yarısı – XII əsrlərdə məskunlaşma və şəhərsalma mədəniyyətinin inkişafı	65

§13. XI-XII əsrlərdə memarlıq və şəhərsəlmada əsaslı dəyişikliklər	70
§14. Memarlıqda və şəhərsəlmada “səlcuq üslubunun” ortaya çıxması	78
§15. Hülakülərdən Səfəvilərə kimi olan dövrdə (XIII-XVI) məskunlaşma və şəhərsalma mədəniyyətinin inkişafı.....	84
§16. Səfəvilər dönəmində (XVI-XVII əsrlər) şəhərlərin inkişafı.....	99
§17. XVII əsrin böhranları və şəhərlərin inkişafında tendensiyalar	103
§18. XVIII əsrdə şəhərlərin inkişafı.....	110
V FƏSİL. ŞİMALİ AZƏRBAYCAN RUSİYA İMPERİYASININ TƏRKİBİNDƏ	128
§19. XIX əsrin birinci yarısında şəhərsalma və memarlıqda yeni tendensiyalar	128
§ 20. XIX əsrin ikinci yarısında şəhərsəlmada və memarlıqda dəyişikliklər.....	133
§ 21. XX əsrin əvvəllərində kapitalist münasibətlərinin inkişafı və şəhərləşmənin sürətlənməsi	141
VI FƏSİL. SOVET DÖNƏMİNDƏ VƏ MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ AZƏRBAYCANDA MƏSKUNLAŞMA VƏ ŞƏHƏRSALMANIN VƏZİYYƏTİ	148
§ 22. 1920-1941-ci illərdə məskunlaşma və şəhərsəlmada əsaslı dəyişikliklərin baş verməsi.....	148
§ 23.1945-1991-ci illərdə məskunlaşma və şəhərsəlmada dəyişikliklər.....	152
§ 24. Müstəqillik illərində əhali məskunlaşması və şəhərsəlmada yeni tendensiyalar	159

Hörmətli oxucu,

“Müəlliflik hüququ və əlaqəli hüquqlar haqqında” Azərbaycan Respublikası Qanununun 18-ci və 19-cu maddələrinə uyğun olaraq müəlliflik hüququnun qorunması məqsədilə əsərin tam mətni ilə Kitabxananın oxu zalında tanış ola bilərsiniz.

